

Varetekt og andre reaksjoner når det er særskilt bestemt i lov

Strgjfl. § 46. *Generelle bestemmelser*

Kriminalomsorgen kan ikke pålegge innsatte etter dette kapittel andre innskrenkninger i friheten enn det som er nødvendig for å sikre formålet med fengslingen eller for å opprettholde ro, orden og sikkerhet i fengslet. Skadelige virkninger av fengslingen skal så vidt mulig forebygges.

Kriminalomsorgen skal prioritere tiltak for å avhjelpe negative virkninger av isolasjon etter straffeprosessloven § 186 annet ledd og § 186 a.

Endret ved lov 28 juni 2002 nr. 55 (ikr. 1 okt 2002 iflg. res. 28 juni 2002 nr. 647).

46.1 Behandling av varetektsinnsatte og andre innsatte etter dette kapittel

Kapittel 4 i straffegjennomføringsloven og forskriftens kapittel 4 gjelder for varetektsinnsatte og andre ikke-straffedømte personer innsatt med hjemmel i lov, som for eksempel utlendingsloven, utleveringsloven og konkursloven. Når begrepet varetektsinnsatte brukes, omfattes bare pågripede og varetektsfengslede personer.

Varetekt er et straffeprosessuelt tvangsmiddel. Straffeprosessloven kapittel 14 angir rammene for bruk av pågrepelse og varetektsfengsling.

Det skal utarbeides gode kommunikasjonsrutiner mellom politi/påtalemyndighet og kriminalomsorgen.

Ved innsettelse skal det legges fram skriftlig ordre fra rett myndighet om at vedkommende skal settes inn. Transportansvarlig skal gis skriftlig bekreftelse om at innsatte er mottatt. Det skal gis kvittering for de dokumenter fengselet mottar fra rett myndighet. De vanlige regler om registrering av eiendeler gjelder for øvrig. Fremstilles vedkommende av en privat person i medhold av straffeprosessloven § 176, skal fengselet straks varsle politiet og be om forholdsordre.

Fengselet skal forholde seg til og håndheve de forbud eller kontrolltiltak (restriksjoner) retten eller påtalemyndigheten har fastsatt og kan ikke uten forhåndsgodkjennelse av retten eller påtalemyndigheten endre eller lempe på fastsatte restriksjoner.

Det skal føres journal over hvem som har status som varetektsinnsatt etter kapittel 4 i straffegjennomføringsloven med informasjon om hvilke restriksjoner som eventuelt gjelder i henhold til kjennelsen.

46.2 Negative virkninger av isolasjon

Skadelige virkninger av fengslingen skal så vidt mulig forebygges for samtlige innsatte. Ved varetektsfengsling og innsettelse etter pågrepelse, skal leder av fengsel legge forholdene til rette for å avhjelpe negative virkninger av isolasjon, jf. straffegjennomføringsloven § 2, annet

ledd. Så langt det er praktisk skal varetektsinnsatte og pågrepede innsatte tilbys kontaktbetjent. Det skal prioriteres tiltak overfor innsatte som er ilagt restriksjoner, og overfor unge innsatte.

46.3 Mottak i fengsel

Snarest mulig etter innsettelse skal innsatte gis anledning til samtale med en av fengselets tilsatte, blant annet for å avdekke akutte praktiske problemer som følge av pågripelsen/fengslingen, samt forsøke å løse problemet eller sørge for videreformidling til rette instans.

Ved behov bør det vurderes å opprette en ”kontaktbetjentordning” slik at en tilsatt får spesielt ansvar for å ha kontakt med og følge opp innsatte.

Beskjeder/søknader til og fra politi/påtalemyndighet skal formidles uten ugrunnet opphold.

Innsatte skal gis informasjon om fengselet og de regler og rutiner som gjelder, herunder adgangen til å kontakte fengselsprest, helsetjeneste og sosialtjeneste, jf. også retningslinjene til straffegjennomføringsloven § 11 pkt. 11.2 om mottakelse og registrering, samt pkt. 11.2.6 om orientering til domfelte.. Etter anmodning og ved behov skal tilsatte hjelpe innsatte med å skrive brev til forsvarer, påtalemyndigheten eller dommeren samt hjelpe til å sette opp klage til overordnet myndighet.

Varetektsinnsatte som har fått dom i førsteinstans skal informeres om adgangen til å søke om foregrepet straffegjennomføring, jf. straffeprosessloven § 453.

46.4 Menneskelig kontakt

De tilsatte skal vise stor grad av imøtekommenhet og yte praktisk hjelp så langt det er mulig overfor innsatte som er ilagt restriksjoner. Fengselsprest, sosialtjeneste og helsepersonell bør kontinuerlig vie denne gruppen innsatte særlig oppmerksomhet, for eksempel ved samtaler. Det forutsettes at vedkommende på forhånd er gjort kjent med restriksjonenes formål slik at forhold ikke omtales som kan skade politiets etterforskning.

Det bør i samråd med politi/påtalemyndighet vurderes om varetektsinnsatte kan motta besøk fra faste besøkende, herunder Røde Kors visitortjeneste. Visitoren skal gjøres uttrykkelig oppmerksom på at samtalen ikke skal berøre forhold som har tilknytning til det saksforhold som ga grunnlag for varetektsfengslingen.

46.5 Kommunikasjon med politiet i forbindelse med endringer i restriksjonene

Endringer i restriksjonene kan ikke foretas uten forhåndssamtykke fra politi/påtalemyndighet. Fengselet skal samarbeide med politi/påtalemyndighet dersom det oppstår spørsmål i forhold til restriksjonene, herunder spørsmål om å oppheve eller lette dem. Fengselets tilsatte skal melde fra til overordnet hvis særlige forhold tilsier at en opphevelse eller lemping av restriksjon bør skje, slik at spørsmålet kan tas opp med politi/påtalemyndighet. Med særlige forhold menes spesielt varetektsinnsattes og pågripedes helsesituasjon. I tilfeller der etterforskningen trekker ut i tid, bør det vurderes å ta opp spørsmålet om

opphevelse/lempning av restriksjoner med politi/påtalemyndighet selv om ikke særlige forhold gjør det påkrevet.

Det skal etableres rutiner som sikrer kommunikasjon med politi/påtalemyndighet i tilfeller hvor det synes særlig påkrevet med opphevelse eller lempning av restriksjonene. Eventuelt samtykke til endring/opphevelse skal bekreftes skriftlig av politi/påtalemyndighet.

Anmodning fra politiet, påtalemyndigheten eller domstolen om en redegjørelse for helsetilbudet i fengselet, bør oppfylles.

46.6 Fremstilling

Fengselet skal forelegge spørsmålet om fremstilling for politi/påtalemyndighet i tilfelle der varetektsinnsatte eller pågrepene personer oppgir et berettiget behov for dette, hvor det synes formålstjenlig eller vil kunne forebygge eller redusere negative virkninger av isolasjon. Det vises til straffegjennomføringsloven § 34 med tilhørende retningslinjer.

46.7 Tilsyn av tilsatt eller helsepersonell

Bestemmelsene i retningslinjene til straffegjennomføringsloven § 37 om tilsyn av tilsatt og helsepersonell i forbindelse med utelukkelse fra fellesskapet som forebyggende tiltak gjelder tilsvarende for varetektsinnsatte og pågrepene personer som ikke har fellesskap med andre innsatte eller har vesentlige innskrenkninger i fellesskapet. Fengselslege eller annen lege skal varsles uten ugrunnet opphold om innsettelsen i slike tilfeller, jf. straffegjennomføringsloven § 37 syvende ledd.